

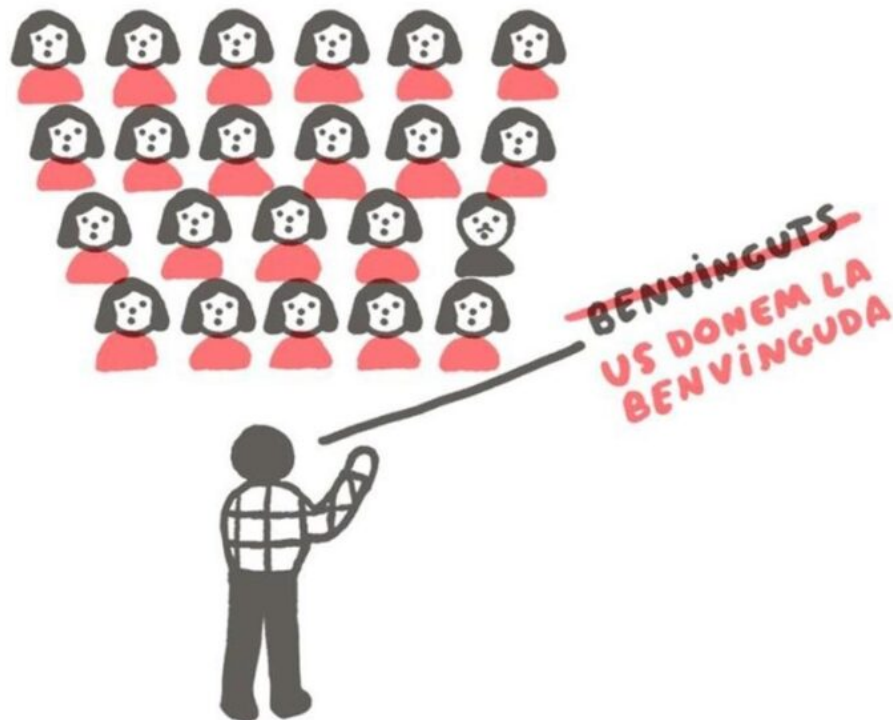
Per què cal combatre el llenguatge sexista?

L'Ajuntament de Barcelona publica la 'Guia d'ús no sexista del llenguatge' i la 'Guia de comunicació inclusiva' per conscienciar sobre la importància d'usar un llenguatge no discriminatori sobre cap col·lectiu

Neus Molina

Pensem com parlem o parlem com pensem? Darrerament des dels mitjans de comunicació, equipaments i entitats públiques i privades s'ha posat de manifest la **importància d'utilitzar en les nostres comunicacions un llenguatge inclusiu que no sigui discriminatori vers cap comunitat**. Diferents col·lectius proposen des de l'ús del nom genèric per designar el grup, el desdoblament masculí i femení o, per tal de combatre el binarisme de gènere, eliminar les terminacions de substantius i adjectius introduint una e o una i per fer el plural neutre.

El llenguatge és també un camp de batalla des d'on combatre el sexisme, el racisme i l'exclusió al fet diferent? Aprofitant que l'Ajuntament de Barcelona acaba de publicar dues guies sobre el tema - [Guia d'ús no sexista del llenguatge](#) i la [Guia de comunicació inclusiva](#)-, CRÍTIC reflexiona sobre la qüestió amb set veus expertes: la psicòloga especialitzada en programació Neurolingüística, **Marcela Pereria**; el filòleg **Carles Jordà** i la filòloga **Eulàlia Lladó**; la sociòloga **Marina Subirats** i també **Àgueda Bañón**, una de les impulsores de les guies de l'Ajuntament i directora de comunicació del consistori i l'activista **Pol Galofre** i l'actriu **Júlia Barceló**, que han assessorat les guies del consistori.

Imatge de la 'Guia de llenguatge no sexista' del consistori barceloní / AJUNTAMENT DE BARCELONA

Les llengües són sexistes?

Carles Jordà és filòleg català i professor al Consorci de Normalització Lingüística i creu que no té res a veure la llengua amb el gènere. **“La llengua catalana com la castellana per desgràcia és sexista** i tendeix a utilitzar el terme masculí com a gènere no marcat”. Jordà, però considera que “no per això s’invisibilitza a la dona” i apunta que “hi ha un consens que té a veure en economitjar el llenguatge on se sobreentén que quan parlem amb masculí i diem, per exemple, els veïns o l’associació de pares es tracta de veïns i veïnes i mares i pares”. Però els lingüistes no sempre es posen d’acord en això. Eulàlia Lledó, autora entre d’altres del [Manual de llengua per visibilitzar la presència femenina](#), considera que utilitzar formes que visibilitzin a les dones posa de manifest la seva existència, “la forma no és una closca buida, no té vida independent al marge del contingut: usar el femení indueix a parlar de les dones (pensar en elles, valorar-les, etc.) i a usar més paraules i formes diverses per a representar-les.”

Durant la conferència [Nombrar a las mujeres. Por qué el lenguaje importa](#), Lledó argumentava que quan es parla de la necessitat i justícia de representar tota l’experiència i els sabers humans, moltes vegades encara se n’arborava el principi de l’**economia de la llengua**, “no com una eina que explica els mecanismes lingüístics d’una determinada comunitat respecte a la parla oral o escrita, sinó **com una arma per a menystenir la presència de les dones en la llengua**”.

Per la sociòloga Marina Subirats usar un llenguatge inclusiu i no sexista permet anomenar allò que queda amagat

Per Jordà no per parlar directament de les dones o de col·lectius diversos com l’LGTB+I o els migrants vol dir incloure’ls més, “el que s’ha de fer és normalitzar, que hi siguin sempre sense accentuar quan hi són. Com a Anglaterra on els parlants no etiqueten per raça o orientació sexual”. Sobre aquest punt, Marina Subirats sociòloga, autora del llibre *Rosa y Azul*.

La transmisión de los géneros en la escuela mixta i una de les referents de la coeducació des de fa més de 20 anys, opina que **un llenguatge inclusiu i no sexista permet anomenar i descobrir allò que queda amagat**: “quan una cosa no s’anomena no existeix. La llengua porta la marca dels grups dominants, dels grups de poder i modificar la manera d’expressar-nos també implica construir noves marques com a societat”.

Podem reprogramar-nos a través de la paraula?

Marcela Pereira és psicòloga especialitzada en programació Neurolingüística (PNL). Aquesta tendència psicosocial sosté que en última instància tota conducta humana es desenvolupa sobre una “estructura” apresada, la qual es pot reconèixer, detectar i modificar. “Es tracta d’un sistema que treballa amb la nostra ment i com, des del llenguatge, podem programar-nos o reprogramar-nos a nosaltres mateixos”. Així, tal com apunta Pereira les modificacions de la parla van acompanyades de canvis actitudinals “podem modelar-nos a través de la paraula. El nostre aparell psíquic es compon de llenguatge i experiències. **Si canviem la manera d’expressar-nos, podrem canviar conductes**”.

Pel lingüista Carles Jordà cal anar més enllà del llenguatge i fer visibles els col·lectius amb actes, manifestacions o presentacions

Per Carles Jordà modificar el llenguatge pot canviar la realitat sempre que aquest canvi vagi

acompanyat de discursos raonats. “Si només modifiquem la parla, correm el risc de quedar-nos en la superfície, de ser una moda passatgera. **Cal anar més enllà del llenguatge, fer visibles tots els col·lectius amb actes, manifestacions, presentacions...**”. En aquest sentit, Lledó considera que anomenar una realitat és el primer pas per a parlar d’ella: “Hi ha poca distància entre llenguatge i pensament. No es tracta d’una pura qüestió de noms, ja que una denominació aparentment només formal arrossega canvis en el contingut pel simple fet d’haver-lo enunciat d’una manera o un altre”.

Sovint, el problema, segons Marina Subirats, és que els acadèmics i els lingüistes van més lents que les societats i són més conservadors. Així també opina la directora de comunicació, Àgueda Bañón, que considera que “**encara queda feina de conscienciació i de consens social**” perquè, moltes vegades, el llenguatge conté prejudicis amagats “des de dir comprar *al paqui* a anar *al xino*, a fer servir els plurals masculins com genèrics” diu Bañón. Per Jordà, en canvi, són els parlants els que fan la llengua però no pas la modificació de les estructures gramaticals: “cal un consens entre els lingüistes per normativitzar les formes” apunta el filòleg.

Imatge de la 'Guia de comunicació inclusiva' publicada pel consistori barceloní / AJUNTAMENT DE BARCELONA

Com poden ajudar unes guies no sexistes i inclusives a un canvi de llenguatge?

Les guies de llenguatge no sexista i de comunicació inclusiva de l’Ajuntament de Barcelona van néixer amb la voluntat de ser un manual senzill que s’adaptés a les necessitats lingüístiques de la ciutadania i la institució. “Les transformacions de la parla van molts més ràpides que la norma i les guies volien ser un avançament de les modificacions que volem realitzar en el [Llibre d’estil](#) del consistori perquè aquest sigui més inclusiu i plural”, explica Àgueda Bañón. La cap de comunicació considera que, sobre el llenguatge no sexista, hi ha molta bibliografia i estudis que sovint són molt intel·lectuals i poc accessibles. “Creiem que **era important que fossin manuals planers per obrir debat i fer pensar gràcies a exemples quotidians**, cercant complicitats. Canviant el llenguatge canviem la realitat i a la vegada la realitat modifica el llenguatge i fa avançar la societat”, diu Bañón.

Segons Àgueda Bañón, a través des del llenguatge inclusiu podem articular pensament crític alhora que revisem els nostres propis privilegis

Per l'activista Pol Galofre, la guia inclusiva en realitat és una eina breu que vol plantar una petita llavor que permeti fer canvis. Ho fa en base a la teoria interseccional que diu que les categories de gènere, ètnia, classe o orientació sexual, lluny de ser "naturals" o "biològiques", són construïdes i estan interrelacionades. La guia considera que "per aconseguir ser una societat realment igualitària, aquests eixos identitaris mai han de jerarquitzar-se els uns per sobre dels altres". Pel que fa a la guia no sexista, l'actriu Júlia Barceló posa èmfasi en la visibilització de les dones, "potser no podem desdoblir sempre i el plural femení a escala política fa més conscient de certes coses als parlants, tot i que ara per ara, penso que **és un recurs provisional i no la solució definitiva perquè segueix reproduint el binarisme de gènere**".

En un món canviant, Barceló i Galofre han volgut de manera senzilla i pedagògica reflexionar sobre com parlem i ens comuniquem i com "des del llenguatge inclusiu podem articular pensament crític alhora que revisem els nostres propis privilegis". Bañón considera que, en un futur, cal anar més enllà i posa un exemple de la direcció amb la qual cal treballar: "a la guia no hi hem entrat massa però sí que **comentem que el desdoblament pot ser excloent** i que alguns països com Suècia han aprovat de manera parlamentària un pronom neutre. Aquí, si hi ha una demanda social, s'haurà d'obrir un debat real. Ara per ara, però, el millor és preguntar-li a l'altre com vol ser anomenat. Cal parlar amb respecte i sense por, per contribuir, gràcies a la comunicació, a fer una societat més oberta, justa i tolerant".